

ПРИМЉЕНО	27.01.2015.		
ОПГ. ЈЕД.	ОПГ.	ОПГ.	ВРЕДНОСТ
02	196		

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА У НИШУ

Наставно-научно веће Правног факултета у Нишу, својом одлуком бр. 01-2701/8 од 18. децембра 2014. године, образовало је Комисију за писање Извештаја о подобности за јавну одбрану докторске дисертације „Управни поступак регистрације интернет домен имена и правна заштита“, кандидата мр Љубише Стефаноског, у саставу:

1. Проф. др Предраг Димитријевић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Нишу;
2. Проф. др Ђорђије Блажић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици;
3. др Дејан Вучетић, доцент Правног факултета Универзитета у Нишу.

Пошто је детаљно прегледала и проучила написани рад, Комисија у предвиђеном року подноси Наставно-научном већу следећи

ИЗВЕШТАЈ

Резултати истраживања до којих је кандидат дошао изложени су на 449 стране компјутерски обрађеног текста. Рад садржи 1046 напомена и 124 библиографских јединица. Приликом истраживања, кандидат је користио 78 правних извора, 63 судских и арбитражних одлука и 156 интернет адреса. Структура дисертације обухвата седам глава, укључујући уводне напомене, закључке истраживања и разматрања и препоруке за даљи развој примене и коришћење назива домена уз дужно поштовање жиговног права или права на остале знакове разликовања. Саставни део дисертације је и прилог у којем су приложене релевантне одлуке из судске праксе, алтернативно решавање спорова генерички највишег домена (*Generic Top-Level Domain Name, gTLDs*) и највишег интернет домена Србије. Сваки део, је адекватан и комплементарни тематски оквир, усмерен ка елаборацији, дефинисању и конклудирању кључних аспеката и питања у вези управног поступка регистрације интернет домена и остваривања права на правну заштиту.

Садржајно посматрано, структура дисертације је углавном усмерена ка презентовању развоја информационог технологија, суштинском значају и улози интернет домен имена у савременом информационом и комуникацијском друштву. Акцент је стављен на сам управни поступак регистрације имена интернет домена, њихово коришћење и управљање, као и на разне врсте злоупотреба имена домена што узрокује појаву бројних спорова, а с друге стране намеће потребу изналажења механизма којим се омогућава

ефикасно остваривање правне заштите носиоца жига или носиоца осталих знакова разликовања, путем судског или вансудског поступка за решавање тих спорова.

У првом делу дисертације, односно у **уводним разматрањима**, кандидат је јасно поставио тезу, одредио предмет и циљеве истраживања, као и адекватне основне и посебне научно-истраживачке методе којима се у истраживању користио. Кандидат полази од хипотезе да побољшање нормативних решења управног поступка за регистрацију интернет домен имена, не само на националном, него и на међународном нивоу, како и остваривање веће сарадње између земаља, како на билатералном тако и на мултинационалном нивоу, и узајамно поштовање донетих одлука којима се регулише ова проблематика, може бити један од начина за превазилажења мноштва проблема и постизање веће хармонизације и усаглашавања низа отворених питања. Управо на тај начин може се доћи до једног од ефикаснијих и превентивнијих начина за спречавање појаве спорова због регистрације имена интернет домена који је идентичан или сличан робном или услужног жигу или другој комерцијалној ознаки, када носилац интернет домена нема права или легитимни интерес коришћења спорног назива домена или када је регистрација и коришћење имена интернет домена с лошом намером (*mala fides*). Кандидат, наводи да је одсуство хармонизације и усаглашавања низа отворених питања егзистентно и у оквиру нормативних решења којима се регулишу судски и вансудски поступци за решавања спорова у оквиру националних законодавства, што представља допунски проблем у погледу остваривања ефикасне правне заштите носиоца права заштићених знакова за разликовање или других комерцијалних ознака.

У другом делу дисертације, под насловом „**Систем назива домена, управни поступак, услови и правила за регистрацију**“, најпре су обрађена базична питања у вези информационих технологија, појаве мрежне технологије и еволуција и развој интернета, не као статички историјски феномен, него као појава која се мења великом брзином, уз дана у дан. Кандидат, на јасан и прецизан начин дефинише функције IP адреса и узроке успостављења система интернет домен имена, и притом даје суштински приказ о улози и значају имена домена у оквиру Интернета као глобалне комуникацијске мреже, и наводи две карактеристике: прва, да су они веза између виртуелног и реалног света, и да омогућују презентацију одређеног ентитета (правног или физичког лица), односно пружају податке о њему и његовим активностима кроз садржај његове веб стране, и друго, обезбеђују стабилност у интернет саобраћају, посебно у електронској трговини. Узимајући у обзир да је свако име интернет домена према својој правној природи јединствено, уникатно и истовремено не може имати два титулара, у фокусу проучавања у овом делу је структура назива интернет домена (*Domain Name System, DNS*), његова хијерархијска постављеност т.ј. класификација, као и управни поступак за регистрацију имена домена, не само на националном, него и на међународном нивоу. Кандидат анализира структуралну организацију интернет домен имена кроз три нивоа, и то: примарно (*top-level*), секундарно

(*second-level*) и терцијално ниво (*third level*), притом наводећи и егзистентну разлику, тако да у оквиру примарног нивоа (*Top Level Domain Names, TLDs*) врши се класификација на генеричка имена интернет домена највишег нивоа или домена првог нивоа (*Generic Top-Level Domains, gTLD*) који служе за опште намене и који су функционални и независни од конкретне државе или територије, и на национална имена интернет домена највишег нивоа (*National Top Level Domain, nTLD, ccTLD*), познатија као географски домени првог нивоа који се дају на коришћење сувереним државама, док секундарни и терцијални називи домена указују на делатност ентитета који је носилац тог имена интернет домена, оператор веб сајта и слично.

Централна тема проучавања и истраживања у овом делу је управни поступак и правила за регистрацију имена интернет домена. Конкретније, реч је основним питањима о надлежности, условима регистрације и управљање интернет домен именима. Кандидат успешно и јасно одређује улогу и функцију субјеката управног поступка при регистрацији Интернет домена имена највишег нивоа, те наводи да послови у вези регистрације и управљање генеричким именима интернет домена највишег нивоа (*gTLDs*) је подељено између надлежног оператора, односно регистара (*registry*) коме је додељена организација, алокација и управљање, укључујући и одржавање базе података свих имена домена регистрованих у оквиру сваког генеричког имена домена највишег нивоа (*WHOIS* сервис), с једне стране, и овлашћеног регистара (*registrar*) који управља резервацијом имена интернет домена на основу закљученог уговора о акредитацији са *ICANN*-а. Анализирајући уговоре о акредитацији, посебно су наглашени утврђени стандарди и успостављене политике од стране Одбора директора *ICANN*-а којих се регистар мора придржавати. То су: *Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy, WHOis Data Reminder Policy, Inter Registrar Transfer Policy, WHOis Marketing Restriction Policy, Restored Names Accuracy Policy, Expired Domain Deletion Policy, Registry Services Evaluation Policy, AGP Limits Policy, и the Expired Domain Deletion policy*; да врши благовремене доставе ажуриране информације о регистрацији надлежном регистру; да обезбеди јавни приступ *WHOis* података; да спроводи истраживање да ли је апликант пријавио нетачне контакт информације итд., с друге стране. Анализирајући управни поступак за регистрацију генеричког имена домена највишег нивоа, кандидат наглашава да и поред тога што се регистрација врши по принципу приоритета „*first come, first served*“ (први у времену, јачи у праву), ипак постоји разлика у зависности да ли је у питању регистрација неспонзорисаних (*unsponsored, uTLDs*) или спонзорисаних (*sponsored, sTLDs*) домен имена. Разлика је у томе што се управљање и регистрација неспонзорисаних највиших интернет домена спроводи у сагласности са успостављеним правилима глобалне интернет заједнице *ICANN*-а (нпр.: *.biz, .info, .name, .pro*), док су спонзорисани интернет домени специјализовани највиши интернет домени имена који имају спонзора/ организацију која представља ужу заједницу и која је одговорна за развој прописа и спровођење поверене политике, домен управља у корист одређеног броја актера

који су најдиректније заинтересовани за рад конкретног спонзорисаног домена највишег нивоа, а сноси одговорност и за многа питања која се тичу домена (нпр.: .aero, .cat, .coop, .jobs, .mobi, .museum, и .travel). Узимајући у виду велики број генеричких имена домена највишег нивоа, разлике које постоје у прописаним поступцима за регистрацију као и комплексност питања, а у интересу просторног ограничења докторске дисертације, кандидат је врло успешно проучио и презентовао одређени број домена, пре свега оне који су најтраженији, као и оне који се одликују посебним специфичностима. С тим у вези, кандидат анализирајући поступке о регистрацији генеричких имена домена највишег нивоа, посебно је издвојио и категорију домена за која постоје јасна ограничења у погледу регистрације, јер они су доступни за регистрацију само апликантима из САД-а (нпр. .gov, .edu и .mil.).

За разлику од поступка за регистрацију генеричких интернет домен имена највишег нивоа, поступак за регистрацију националних интернет домена највишег нивоа за потребе корисника (регистранте) обавља се код овлашћених националних оператора, односно националних регистара конкретног домена државног кода или код овлашћених регистара. Наиме, наглашена је и чињеница да надлежни регистар за регистрацију имена домена националног кода конкретне државе (*ccTLD*) обавља и друге послова ван регистрације, као што је промена података о регистрацији националних интернет домен имена највишег нивоа, продужење регистрације *ccTLD*-а, пренос *ccTLD*-а, активирање заштите података о контакту за *ccTLD*-а домена између овлашћених регистара и престанак (брисање) *ccTLD*-а. Такође, кандидат наводи да за разлику од генеричких имена интернет домена највишег нивоа (*gTLDs*), који немају географску или државну ознаку и где је управни поступак за регистрацију ове врсте домена уређен правилима која доноси Интернет корпорација за додељена имена и бројеве (*Internet Corporation for Assigned Names and Numbers, ICANN*), управни поступак за регистрацију националних интернет домена имена највишег нивоа (*ccTLD*) уређен је правилима која доносе надлежни оператери, односно надлежни управни органи који управљају овом категоријом домена. И поред свих напора за уједначавање принципа и правила за регистрацију географских интернет домена имена, кандидат наводи да је стање у вези практичне примене управног поступка за регистрацију *ccTLD* домена сасвим другачије, односно, да правила за регистрацију *ccTLD* домена варирају у зависности од надлежног регистра који може да ограничи коришћење ове врсте домена искључиво грађанима одговарајуће земље. Према томе, у пракси, се може срести четири различита модела регистрације националних имена интернет домена највишег нивоа, и то: Регистрација *ccTLD* без икаквих ограничења; регистрација *ccTLD* са одређеним ограничењима, и регистрација *ccTLDs* без нарочите асоцијације на конкретну државу. Проучавајући моделе регистрације *ccTLD* домена, кандидат је посебну пажњу посветио и управном поступку о регистрацији .eu домена, пре свега ради великог интереса великог броја компанија. Велики интерес за регистрацију .eu домена, као и оправданост што је он

предмет проучавања у овој дисертацији, кандидат потврђује чињеницом да у оквиру двадесет најтраженијих и регистрованих домена, .eu домен се рангира међу првих десет. Притом, кандидат наводи да као модел регистрације националног .eu домена највишег нивоа, у сагласности са Регулативом 733/2002 предвиђена су одређена ограничења у односу на регистранта, односно услови који уколико нису испуњени надлежан регистар не може извршити регистрацију жељеног .eu домена. То су следећи услови: предузеће које има регистровано седиште, централну управу или главно место пословања у оквиру Заједнице; Организација основана у оквиру Заједнице, а која не утиче на примену националног закона; или физичко лице са пребивалиштем у оквиру Заједнице.

Анализирајући структуралну организацију имена домена, конкретније интернет домен имена државних кодова, кандидат се посебно осврнуо и дао значај интернационалном домену имену (*IDNs*) који представља резултат напора интернет заједнице да направи имена домена доступна и оним земаља и територијама која не користе латинично писмо (*ASCII* транскрипција), као што су на пример: .рф (Руска Федерација), .срб (Србија), .укр (Украјина), .ไทย (Тајланд), .中國 (Кина), .한국 (Кореа) итд. Кандидат, захваљујући свом аналитичком и истраживачком приступу, долази до закључка да и поред тога што је интернационализација имена домена изузетно важан процес у развоју *DNS*-а, ипак се јављају проблеми који имају негативне импликације на права интелектуалне својине, због чињенице да се регистрација имена домена и имена жигова у конкретним случајевима врши на писму које већи броју људи у свету и не познаје, те се препоручује да Интернет заједница хитно мора да предузме мере у погледу дешифровања, односно да обезбеди свим корисницима интернета, пре свега будућим регистрантима и титуларима заштићених знакова адекватни превод конкретних речи који су саставни део интернационалног домена, и то латиничном транскрипцијом. Свакако, то подразумева и доступност значења тог превода широј јавности, а као механизам може бити искоришћена база података *WHOis*.

Имајући у виду да правила за регистрацију географских имена интернет домена нису уједначена, као и анализирајући позитивно искуство узајамне сарадње свих земаља чланица Савета европских националних регистара (*Council of European National Top Level Domain Registries, CENTR*), кандидат сасвим оправдано предлаже активнију улогу надлежних регистара на међународном нивоу, пре свега у погледу учешћа на међународним скуповима, интензивнију сарадњу у циљу усаглашавања и постизања већег развоја функционалног модела комуникације између националних регистра и *ICANN*-а, размену знања у вези принципа за додељивање и управљање са *ccTLD*-а, као и успостављање најбоље праксе за превенцију и решавање спорова у вези повреде тужих права регистрацијом имена домена.

У овом делу дисертације, осврћујући се на бројне слабости управног поступка за регистрацију имена домена, кандидат на јасан и прецизан начин даје опис функционалности базе података „*WHOis*“, као корисне механизме провере да ли конкретни

назив интернет домена је већ регистрован или је слободан. Такође, кандидат наводи да је корист ове базе података од великог значаја за сузбијање евентуалних повреда права носиоца жигова и осталих комерцијалних ознака или знакова разликовања, а посебан акценат је стављен у случајевима појаве *Reverse Domain Name Hijacking* или *Reverse cybersquatting* (обрнути сајберсквотинг) и улога базе података „*WHOis*“ као механизам превентивног спречавања малициозног понашања и злоупотребе правила о решавању спорова у вези имена интернет домена од стране титулара заштићеног знака или друге комерцијалне ознаке, чији је крајњи циљ да се на преварни начин стекне интернет домен име на који нема право нити легитимни интерес.

Кандидат анализирајући слабе страна поступка за регистрацију имена домена и све израженији интерес за регистрацију, пре свега, имена домена првог нивоа, наводи да је сасвим логична импликација појава и бројних проблема. Као један од покушаја за сузбијање тих проблема, кандидат анализира успостављање нових генеричких имена домена највишег нивоа (нпр.: .jobs, .mobi, .tel, .travel, .xxx и др.) у циљу да се дестимулише злонамерна регистрација домена трећих лица, односно да се утиче на сузбијање појаве *cybersquatting*-а, који, на жалост, није дао очекиване резултате. Према томе, непостојања могућности у изналажењу ефикасног механизма за контролу поднетих захтева за регистрацију имена домена, условљава ситуацију да је за сада једино решење дословно поштовање препорука свих међународних организација која се баве Интернетом да приликом подношења захтева за регистрацију домена, регистрант поднесе и изјаву у којој тврди да, према свом најбољем знању и свом искреном уверењу, регистрација траженог домена не вређа туђе право интелектуалне својине или неко друго субјективно право, те да су сви подаци наведени у захтеву за регистрацију конкретног домена истинити и потпуни. Том приликом, кандидат наводи и то да регистрант такође изјављује да се жељени домен не региструје противно начелу савесности, поштења и добрих пословних обичаја, те да се домен неће свесно користи противно овим начелима.

У трећем делу, под насловом „**Коегзистенција назива интернет домена и знакова разликовања**“, кандидат анализира однос интернет домен имена и права интелектуалне својине, те посебну пажњу посвећује односу између интернет домен имена и знакова разликовања и односу између интернет домен имена и жигова, а посебан акценат ставља на њихове карактеристике и принципе. У основи, реч је о егзистенцији два различита приступа, односно два различита система, утемељена на различитим принципима на основу којих се регулише право жига и право назива интернет домена. Први систем, систем жигова (управни поступак регистрације жигова) је под контролом јавног (владиног) територијалног ауторитета (национални или регионални), који одлучује о признавању права титулару жига у одговарајућем простору. Другим системом интернет домен имена (регистрација интернет домен имена) уобичајено управљају невладине организације без функционалних и територијалних ограничења, па се тако Интернет домен имена региструју на основу

принципа „*first come, first served*“ (први у времену, јачи у праву). Кандидат наводи да је проблем у томе да су домен имена територијално неограничена, јединствена, уникатна и непоновљива, што довољно указује да је вредност домена имена виšekратно већа него сама вредност жигова, док су, са друге стране, жигови препознатљиви по њиховој територијалности и специјалности, зато што важе за територију једне државе, регион или посебну унију у оквиру држава, односно могућност да различите робе и услуге егзистирају са истим или сличним трговачким маркама, што подразумева да два привредна субјекта могу да имају исту или сличну трговачку марку, са изузетком добро познатих или чувених жигова. Према томе, сасвим је јасна и чињеница зашто се однос жига, наспрот називу домена, у теорији и третира као „две појавне врсте једног истог феномена- симбол“. Међутим, узимајући у обзир општеприхваћени став бројних теоретичара, кандидат наводи да и поред чињенице да интернет домени не спадају у домен права интелектуалне својине, они ипак имају додирних тачака са овом проблематиком само када се њиховом употребом може утицати на повреду права интелектуалне својине, али они сами по себи не могу бити субјект таквих права. Ово је резултат чињенице да је функција интернет адреса да обележи место у виртуелном кибернетском простору у коме се налази одређена информација и да се та адреса не може одвојити од садржаја информације, а ако се информација односи на привредну делатност, адреса добија функцију привредног обележја, сличног жигу или фирми предузећа.

У овом делу дисертације, кандидат указује на економску корист употребе интернет домена кроз два аспекта. Први, се односи на предности које нуде домен имена у смислу најлакши, најбржи, најефикаснији и најекономичнији начин, да привредни субјекти представе себе и своје производе на глобалном тржишту, без обзира на територијалну удаљености или политичке, верске, моралне или друге препреке, и на тај начин да дођу у директан контакт са потрошачима и при том остваре већу продају. Према мишљењу кандидата други аспект, се односи на монополски карактер домен имена који је логична последица примене принципа за регистрацију домена „*first come, first served*“ и у исто време одсуство контролног механизма провере правног основа или легитимног интереса будућег корисника да користи одређено домен име.

Кандидат, анализирајући брзи развој информационих технологија и све већег коришћења Интернета као глобалног медијума за размену података и информација, сматра да активности и дејства нелојалне конкуренције још више добијају на интензитету, што се негативно одражава на остваривање права на жигове, а има и директних последица не само на рад поштених тржишних субјеката, него и на потрошаче који очекују квалитетне производе или услуге обележене конкретним жигом. Реч је о форми илегалног понашања и злоупотреби жигова и осталих знакова разликовања на интернету који могу бити различите природе, од активности супротне поштеним обичајима у индустрији и трговини, стварање забуне, лажне примедбе или преварно понашање која дискредитују предузећа, производе

или трговинску делатност једног конкурента, искоришћавају туђе тржишне репутације у циљу разводњавања карактеристичног квалитета или рекламне вредности жига једног конкурента итд. Према томе, кандидат анализирајући све релевантне изворе права, како домаће тако и међународне, утврђује да у недостатку прописа и правила којима се уређују бројна отворена питања у вези повреде личних права, права интелектуалне својине и других субјективних права регистрацијом интернет домена, жигови и жигово право имају врло важну улогу. Имајући у виду и решења бројних судских и вансудских одлука, као и карактеристике и посебности скоро свих знакова разликовања, кандидат је у целост оправдао чињеницу што је у оквиру овог дела дисертације посебну пажњу посветио основним питањима о жигу и жиговом праву. У том циљу, кандидат поред проучавања историјских аспеката, правне природе и функције жига, затим извори права, предмет правне заштите и класификација жигова, у кратким цртама, обухватио је и друге врсте жигова сагласно њиховом опсегу употребе, степену њихове тржишне препознатљивости, начину њихове тржишне реализације и месту регистрације. Такође, кандидат је извршио свеобухватну анализу управног поступка за стицања права на жиг, материјално правна овлашћења, пренос права, трајање жига, престанак права на жиг, као и међународну регистрацију жига.

У четвртом делу, под насловом „**Правна заштита и решавање спорова због повреде туђих права регистрацијом имена интернет домена**“ обрађена су питања у вези извора сукоба између интернет домен имена, жигова и осталих знакова разликовања, с једне стране, и начини остваривања правне заштите са друге стране. Заправо, егзистентност спорова који настају поводом регистрације имена интернет домена је сасвим логична последица сукоба који произилази из недостатка везе између система за регистрацију трговачке марке, са једне стране, и система за регистровање имена домена, са друге стране. Кандидат, посебно наводи важност о правној заштити и то у циљу заштите интереса три категорије субјеката. У првом плану, правна заштита жигова односи се на привредне субјекте који приликом обављања привредне делатности обезбеђују заштиту од разних врста злоупотреба и неовлашћене употребе њиховог жига у привредном промету. Као другу категорију субјеката, кандидат наводи потрошача и његов интерес у смислу заштите различитих облика нелојалне конкуренције, што омогућава да потрошач изабере најбољи производ или услугу која задовољава његову потребу. У трећу категорију субјеката, кандидат уврстава интерес друштвене заједнице, на тај начин што правном заштитом жигова гарантује ефикасно спровођење борбе против нелојалне конкуренције у смислу боље организације компаније на тржишту, побољшање квалитета роба и услуга, а с тим и конкурентне цене. У циљу свеобухватне анализе, а с обзиром на то да у домаћој и страниј литератури проучавање правне заштите права трећих лица чија су права повређена ради регистрације имена интернет домена јако ретка, кандидат се најпре осврнуо на историјске аспекате појаве ове врсте спорова. У питању је период када је регистрација интернет

домена постала прилично доходовни бизнис, а појава повреда туђих права поводом регистрације имена домена постала је све више предмет решавања спорова судских органа. Кандидат, приликом истраживања и анализе, наилази да је реч о периоду када не постоје стриктни прописи којима се регулише појава сукоба између жигова и других заштићених знакова, с једне стране и имена интернет домена, с друге стране, па су судови решења тражили на основу постојећих прописа којима се регулише право на жиг и право нелојалне конкуренције. На жалост, приликом анализе националних и међународних извора права, кандидат долази до сазнања да је регулисање имена интернет домена за сада метаправно, што и даље оставља простор за циклично генерисање спорова. У основи, базичан проблем је администрирање интернет домен именом чије додељивање односно регистрација се врши по принципу приоритета „*first come, first served*“ (први у времену, јачи у право), што подразумева да свако може да региструје име домена које до тада није регистровано, независно од чињенице да под истим или сличним називом тог домена већ постоји регистровани жиг или условно речено светски познати жиг. Према томе, начело специјалности жига, дозвољава регистровање две истоветне или сличне ознаке за означавање различитих роба или услуга што је у директном сукобу са начелом јединствености интернет домена, што подразумева да начело специјалности жига се не односи и на интернет домена, јер је могуће регистровати само један истоветан назив домена. Као посебно интересантан недостатак, кандидат наводи да систем за регистрацију домена нуди могућност али и не обавезује регистранте да направе било какво истраживање добро познатих, заштићених или регистрованих трговачких марки пре регистровања домена, као и да регистрацију имена интернет домена додатно усложњава и чињеница што и сам овлашћени регистратор нема обавезу да направи слично истраживање. Кандидат наводи да је у питању правни проблем који настаје кад привредни субјект не може да користи свој жиг или назив своје фирме као интернет адресу, јер је неко други већ регистровао адресу такве садржине, па од титулара жига или назива фирме тражи откуп интернет домена како би од те продаје титулар домена оставарио значајну суму новца или када исти има тенденцију да створи конфузија у широј јавности, тако што ће људи мислити да постоји веб страна трговачке марке, а не нека страна која је тенденциозно креирана да би се нанела штета носиоцу трговачке марке стварањем забуне у привредном промету у вези са пореклом робе или услуга које се нуде на продаји преко интернета, као и разводњавањем туђег жига.

Имајући у виду бројне случајева из праксе, кандидат наводи да су ово и више него довољни разлози да титулар жига или назива фирме затражи правну заштиту против власника интернет домена због повреде жига, јер се регистрација туђег жига као интернет адресе сматра комерцијалном употребом жига. Ипак, узимајући у обзир да у одређеним случајима нема места за подношења захтева за правну заштиту, кандидат наводи важност начела „*bona fides*“, према коме интенција регистранта спорног имена домена није да име домена

препрода и од тога оствари профит, него да тај домен користи, јер на то има сасвим легитимни интерес. Исто тако, разматрани су и регистрација и коришћење назива интернет домена „*mala fides*“, и том приликом је кандидат посебан акценат ставио на врсте злонамерних активности при регистрацији назива интернет домена, као и положај „*sybersquatter-a*“. У овом делу дисертације, кандидат је систематски приступио и анализирао више врста понашања „*sybersquatter-a*“, као што је регистрација и коришћење имена домена са увредљивим садржајем, *sybersquatting* на социјалним мрежама, *typosquatting*, појаву обрнутог сајберсквотинга (*reverse domain hijacking*) итд. Као предмет анализе, кандидат је узео у обзир низ питања која представљају основна предзнања повреде права титулара жига, комерцијалних ознака, наслова публикација, имена државних органа, јавних предузећа и институција, имена познатих личности, држава, градова и слично. Исто тако, кандидат да би доказао своје тврдње до којих је дошао при истраживању, приложио је бројне релевантне одлуке судова и одлуке донете у арбитражним поступком, а притом је успешно навео и негативне последице илегалног преузимања имена већ заштићених знакова, добро познатих трговачких имена и називе других врста комерцијалних ознака и њихову регистрацију као интернет домен имена.

Полазећи од потребе за проналажењем одговарајућег механизма за решавање спорова насталих у вези са регистрацијом интернет домена, а трудећи се да пронађе начин који ће да буде уједначен, ефикасан и једноставнији, кандидат је истакао да се спорови могу решавати на два начина, и то: први, класичан, путем судског поступка пред националним судовима применом домаћег права, и други, алтернативни (вансудски), путем арбитражног поступка пред међународним овлашћеним провајдером за решавање спорова у сагласности са правилима *UDRP* поступка. Анализирајући однос судског и вансудског поступка за решавање спорова, кандидат је истакао да оба поступка имају своје предности и своје слабе стране. Вансудско решавање спорова путем арбитражног поступка нуди бржи, једноставнији, ефикаснији и јефтинији поступак решавања ове врсте спорова, узимајући у обзир чињеницу територијалне удаљености субјеката спора који за странке спора, пре свега штеди новац и време. Кандидат, анализирајући вансудски поступак за решавање ове врсте спорова наилази на бројне слабости, пре свега у погледу ограниченост поступка само на случајеве повреде жига и несавесно регистровање имена интернет домена, што подразумева да се вансудски поступак који се спроводи у сагласности са *UDRP* правилима, односи само на такозване „*mala fides*“ спорове, док се решавање других врста спорова насталих због несавесне регистрације имена домена препушта надлежним судским органима. Као слабе стране вансудског поступка решавања спорова, кандидат наводи ограничења у погледу доношења само три врсте одлука, унапред прописаних у сагласности са *UDRP* правилима и немогућност да оштећена страна у спору затражи накнаду штете укључујући и адвокатске трошкове. Из бројних примера у пракси, као недостатци вансудског поступка за решавање ове врсте спорова, кандидат наводи да је алтернативно решавање спорова неповољно за

слабију уговорну страну и да изазива забринутост, јер прецедентно право на глобалном нивоу постепено потискује националне правне системе. Исто тако, на основу анализе бројних случајева из праксе, кандидат наводи различите приступе арбитражних већа приликом доношења одлука, од којих се јасно може сублимирати да су време регистрације жига и територија на којој тужилац ужива правну заштиту жига у потпуност ирелевантни да би титулар жига поднео захтев за пружање правне заштите. Са друге стране, кандидат наводи да је судски поступак далеко скупљи и спорији, међутим да има своје предности као што је: шири дијапазон примене судског поступка на низ отворених питања у вези насталих спорова поводом регистрације интернет домен имена, односно поступање судских органа у тзв. „*mala fides*“ споровима, и у такозваним „*bona fides*“ споровима или конкретније и у споровима који настају између компанија која имају исти назив или користе исти жиг у различитим секторима и на различитим тржиштима, а на то имају сасвим легитимно право. Анализирајући судски поступак, кандидат као предност наводи и чињеницу да се тужиоцу омогућује да добије одштету на основу претходног утврђења висине штете због злонамерне регистрације и могућност да поред тужиоца и туженог као супростављене стране у спору, могу се јавити и трећа лица како би заштитила своја права. Према томе, у случају насталог спора, тужбеним захтевом од надлежног суда уобичајено се тражи накнада штете, забрана даље употребе име домена и пренос интернет домена на име тужиоца, што за туженог подразумева да може бити осуђен да, под претњом новчане казне, поништи своју регистрацију имена домена, што је најчешће праћено преносом спорног имена домена на тужиоца. У овом делу дисертације, преко бројних примера из праксе, као и правила о решавању отворених питања у вези сукоба судског и вансудског решавања спорова у вези интернет домен имена која су саставни део прописа **UDRP** поступка, кандидат је на врло успешан и прецизан начин дошао до закључка да одлука донета у арбитражном поступку не представља препреку да би се повео судски поступак, што је изузетно важно имајући у виду бројна ограничења самог арбитражног поступка, посебно када је реч о спровођењу поступка сагласно **UDRP** правилима. Упоредјујући оба поступка и узимајући у обзир преовладавајуће предности које нуди вансудски поступак за решавања ове врсте спорова, а у односу на судски поступак, у неким земаљама Европске уније (Белгија, Данска, Италија и др.), као и у Србији и Македонији, успостављени су посебни национални вансудски поступци по узору на првила **UDRP** поступка.

Узимајући у обзир да се не може са прецизношћу одредити правна природа **UDRP** поступка и да у теорији преовладава мишљење да је у питању *sui generis* механизам вансудског решавања спорова, чија је основа адхезиони *on line* уговор, кандидат је посебну пажњу посветио организационој структури, улози и функцији **ICANN**-а, као и општим **UDRP** правилима донетим од стране **ICANN**-а.

Узимајући у обзир статистичке податке да су највећи број спорова решених од стране Центра за арбитражу и посредовање у оквиру **WIPO**-а као овлашћени провајдер за

спровођење управног поступка за решавање спорова у вези имена интернет домена, кандидат је на систематски начин елаборисао и значај допунских прописа за јединствену политику решавања спорова везаних за домен имена као једини применљив механизам за решавање ове врсте спорова (*WIPO Supplemental Rules for Uniform domain name Dispute Resolution Policy*). Кандидат на основу анализе материјалних и процесних одредба *UDPR* поступка, њихове адекватности и примене, на јасан и прецизан начин даје критички осврт постојећих, и предлог за доношење нових решења. У том смеру, саставни део елаборације је дијапазон примене постојећих правила, као и оквир надлежности овлашћених провајдера за решавање спорова у складу са општим (*UDPR*) правилима. У овом делу рада, кандидат посебно истиче и проблем да осим жигова, предмет повреде регистрације имена домена могу бити и право на комерцијалне ознаке и наслови публикација, имена државних органа, јавних предузећа и институција, лична имена славних личности, политичара и јавних личности, лична имена приватних појединаца, имена држава, градова и друге географске ознаке, имена међународних владиних организација и невладиних организација.

Кандидат је на врло успешан начин успео да приложи убедљиву интерпретацију услова за остваривање правне заштите титулара заштићених знакова и других комерцијалних ознака, те је у том смислу навео да ограничења примене управног *UDRP* поступка налаже да би тужбени захтев титулара права на жиг био усвојен од стране административног већа само уколико су кумулативно испуњена следећа три услова, и то: име интернет домен имена да буде идентично или слично робном или услужног жигу, на које право има подносилац тужбеног захтева; титулар интернет домен имена нема право или легитимни интерес коришћења имена домена; и регистрација и коришћење интернет домена је са лошом намером (*mala fides*).

На крају, у овом делу дисертације кандидат посебно наводи важност питања о трансферу имена интернет домена у току поступка (*cyberflight*), односно проблем када *sybersquatter*-и врше пренос својих домена новом регистранту, и то у случајевима када имају сазнања да је против њих поднет тужбени захтев због повреде права интелектуалне својине.

У петом делу докторске дисертације, доминира компаративни метод истраживања, помоћу којег су приложени **упоредноправни преглед** правила и прописа којима се регулише питање о управном поступку регистрације и управљање са интернет домен именима на националном нивоу. У том циљу, кандидат на свеобухватан и систематски начин анализира више земаља са различитим правним, економско-социјалним, друштвеним и политичким уређењима. Када је реч о спровођењу управног поступка за регистрацију имена домена, кандидат на основу анализа постојећих прописа у САД-а, Аустралији, Француској, Белгији, Македонији и Србији, наводи да постоје разлике по више основа. Заправо, разлике се углавном односе на организацију адресних простора, категорију лица која могу регистровати конкретни највиши домен државног кода, односно прописана ограничења у том погледу, висина таксе итд. Једина заједничка карактеристика свих земаља

у свету је да регистрацију имена домена спроводе на основу принципа *„first come, first served“* (први у времену, јачи у праву (први услужен)). Кандидат приликом анализе статистичких података *WIPO*-а дошао је до сазнања која указују да је повреда права више заступљена у високо развијеним земаљама, што је сасвим разумљиво имајући у виду да и сама повреда права поводом регистрације имена домена потиче из тих земаља (нпр.: САД, Немачка, Француска, Швајцарска, Италија, Англија, Канада, Аустралија, Аустрија итд. Такође, кандидат наводи да је број случајева у којима поверилац права потиче из мање економски развијених држава знатно већи него што је то случај са почионцима повреде права из развијених држава (нпр.: Кореа, Индија, Чиле итд.).

На основу свеобухватне и систематске анализе бројних питања у вези управног поступка за регистрацију имена интернет домена и остваривања правне заштите, кандидат у оквиру шестог дела дисертације на јасан и прецизан начин даје кратак резиме укупног рада и притом даје више закључака до којих је дошао приликом истраживања ове проблематике.

Такође, узимајући у обзир евидентност слабих страна управног поступка за регистрацију имена домена као и одсуство хармонизације прописа што се тиче не само регистрације имена домена, него и у погледу остваривања правне заштите права која су предмет повреде регистрацијом имена домена, у седмом делу докторске дисертације, кандидат је навео укупно осам врло важних **препорука за даљи развој, примену и коришћење имена домена** уз дужно поштовање жиговог права или права на остале знакове разликовања, а на основу којих би број спорова у будућности био смањен.

На крају докторске дисертације, да би кандидат оправдао закључке до којих је дошао приликом истраживања, приложио је релевантне одлуке из судске праксе, вансудског решавања спорова генерички највишег домена (*gTLDs*) као вансудског решавања спорова у вези са регистрацијом националног највишег интернет домена Србије.

ЗАКЉУЧАК

Докторска дисертација *„Управни поступак регистрације интернет домен имена и правна заштита“*, кандидата мр Љубише Стефаноског, резултат је самосталне научне обраде једне захтевне и актуелне теме. Кандидат је одабрао интересантну тему савремено-правног и упоредно-правног карактера, значајну за развој правне дисциплине из области управног права и права информационе технологије.

Она је актуелна и значајна за правну науку, због чињенице да ствара везу између јавног права и приватног права, јер поред управног права и права информационе технологије, обухвата и друге правне дисциплине као што су: право интелектуалне својине и трговинско право, грађанско право и међународно право. Актуелност теме потврђује се и

анализом и обрадом релевантних међународних регулатива и прописа, као и бројних одлука из праксе међународних и националних арбитражних и судских органа.

Кандидат је најпре применом историјског, теоријског и нормативног метода дао јасан приказ система назива домена, њихову категоризацију и улогу у интернет простору, а посебно је нагласио и њихову вредност у савременом бизнис окружењу. Истовремено, наводећи бројне примере из праксе тачно је идентификовао кључна питања и проблеме управног поступка за регистрацију интернет домен имена, као извор сукоба између интернет домен имена са једне стране, и жигова и осталих знакова разликовања са друге стране, а потом, користећи стандардну научну апаратуру, спровео је њихово проучавање и обраду. Кандидат се, приликом разрађивања и проучавања бројних питања и ситуација у вези са насталим споровима поводом регистрације интернет домен, служио са већ решеним случајевима из судске и арбитражне праксе, а у циљу успешног избегавања ризика да излагање добије спекулативни карактер.

Посебну вредност рада представља тежња аутора да, поред промишљене и научно засноване анализе питања обрађених у раду, наводи начине на који се спорови настали у вези са регистрацијом интернет домен имена могу решавати, улога овлашћених провајдера надлежних за решавање ове врсте спорова, како на међународном, тако и на националном нивоу.

За реализацију циљева истраживања и проверу хипотезе примењен је широки спектар метода за истраживање, што указује на солидну методолошку спремност кандидата. Мишљења смо да је аутор у потпуности и на убедљив начин остварио циљеве који су га определили за обраду теме дисертације. Он је успео да, на подлози уложеног истраживачког рада, у завидном степену овлада материјом, и да широким аналитичко-синтетичким захватањем проблематике којом се бавио, дође до ставова и сазнања који представљају оригиналан допринос науци и пракси.

Систематизација рада карактерише се високим степеном научне прегледности. Постављена је зналачки и реализована доследно од уводних до закључних разматрања. У оквиру конзистентне структуре садржаја, значајна је анализа великог броја библиографских јединица, извора права, одлуке арбитражних органа и судова, као и релевантни извори интернета. Несумњиво, стил дисертације је јасан и уверљив.

У току израде дисертације, а у функцији побољшања квалитета дисертације, кандидат мр Љубиша Стефаноски, имао је у виду и предлоге чланова Комисије. Реч је о јединственом раду на ову тему у домаћој правној литератури. Дисертација зато представља незаобилазно штиво на српском језику за све истраживаче који ће се бавити материјом коју обухвата.

Комисија за оцену констатује да докторска дисертација „*Управни поступак регистрације интернет домен имена и правна заштита*“, кандидата мр Љубише Стефаноског, представља научни рад који је оригиналан, који је резултат самосталног

научног истраживања и који доприноси развоју научне мисли, чиме задовољава услове прописане Статутом Правног факултета у Нишу. Кандидат, мр Љубиша Стефаноски, предао је дисертацију у одговарајућем року чиме је испуњен услов за јавну одбрану дисертације.

Из ових разлога Комисија је једногласно заузела став да се докторска дисертација „Управни поступак регистрације интернет домен имена и правна заштита“, кандидата мр Љубише Стефаноског, може јавно бранити и са задовољством предлаже Наставно научној већи Правног факултета у Нишу да овај Извештај усвоји у целини.

У Нишу,
14. јануара 2015. године

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

1. Проф. др Предраг Димитријевић

2. Проф. др Борђије Блажић

3. Доц. др Дејан Вучетић

